

Mendelova univerzita v Brně
Agromická fakulta
Ústav aplikované a krajinné ekologie

**Agromická
fakulta**

**Mendelova
univerzita
v Brně**

**Staré a moderní odrůdy ovoce v drobném pěstitelství v
mikroregionu Bojkovsko**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:
doc. Ing. Dr. Milada Šťastná

Vypracoval:
Zuzana Miškářová

Brno 2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Zuzana Miškářová**

Studijní program: Zemědělská specializace

Obor: Agroekologie

Název tématu: **Staré a moderní odrůdy ovoce v drobném pěstitelství v mikroregionu Bojkovsko.**

Rozsah práce: 30-40 stran

Zásady pro vypracování:

1. Cílem práce je identifikovat rozsah a význam drobného pěstitelství ovoce ve zvolené lokalitě.
2. V teoretické části charakterizujte základní aspekty samozásobitelského pěstování ovoce, včetně environmentálních, ekonomických a sociálních aspektů.
3. V empirické části zpracujte případovou studii zvolené lokality, identifikujte druhové a odrůdové složení, pozornost věnujte zastoupení tradičních a moderních odrůd.
4. Zhodnoťte environmentální, ekonomické a sociální přínosy/zápory drobného pěstování ovoce.

Seznam odborné literatury:

1. *Metodika stanovení záchranných sortimentů ovocných odrůd.* LÍPA, M. – BOČEK, S. – BAROŠ, A. 2014.
2. KRIKLOVÁ, T. *Inventarizace ovocných dřevin v extenzioních výsadbách vybraných katastrů CHKO Moravský kras.* Bakalářská práce. Lednice: MENDELU Brno, 2013. 49.
3. BOČEK, S. Možnosti využití starých odrůd ovocných dřevin. In KEJHA, L. *Strom pro život – život pro strom.* 1. vyd. Praha: 2013, s. 20–29. ISBN 978-80-86950-14-3.
4. BOČEK, S. *Ovocné dřeviny jako součást dřevinných formací v kulturní zemědělské krajině I.* Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2007. 68 s. ISBN 978-80-7375-095-4.
5. SALAŠ, P. – ŘEZNÍČEK, V. *Problematika zachování a ochrany starých či krajových odrůd ovocných dřevin: sborník referátů : [Lednice na Moravě 26.-27. srpna 1998.* V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 1998. 105 s. ISBN 80-7157-343-4.

Datum zadání bakalářské práce: březen 2017

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2017

Zuzana Miškářová
Autorka práce

doc. Ing. Dr. Milada Štátná
Vedoucí práce

doc. Ing. Dr. Milada Štátná
Vedoucí ústavu

doc. Ing. Pavel Ryant, Ph.D.
Děkan AF MENDELU

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci Staré a moderní odrůdy ovoce v drobném pěstitelství v mikroregionu Bojkovsko vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:.....

.....
podpis

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucí mé bakalářské práce paní doc. Ing. Dr. Miladě Šťastné za cenné rady při psaní této práce. Dále chci poděkovat panu Radimu Peškovi za poskytnutí literatury a jeho kolektivu z Ovocné školky Bojkovice za užitečné informace.

ABSTRAKT

Staré a moderní odrůdy ovoce v drobném pěstitelství v mikroregionu Bojkovsko.

Tato bakalářská práce má za cíl identifikovat rozsah a význam drobného pěstitelství ovoce v mikroregionu Bojkovsko, který zahrnuje obce Bojkovice a místní část Bojkovic Bzová, Přečkovice, Krhov, Pitín, Rokytnice, Šanov, Komňa, Lopeník, Rudice, Žitková, Nezdenice, Záhorovice, Šumice a Vápenice. V teoretické části se práce soustředí na shromáždění informací o historii vývoji ovocnářství jak ve zmíněném regionu, tak i v České republice. Dále se soustřeďuje na popis jednotlivých starých a moderních odrůd hrušní, jabloní, slivoní a třešní, které se na Bojkovsku nejvíce pěstují. V Empirické části byla provedena analýza druhového složení a vyhodnocení, které odrůdy jsou pro danou lokalitu nejvhodnější z ekonomického a environmentálního pohledu. Z výsledků vyplývá, že aktuální trend současných pěstitelů je vracet se ke starým odrůdám s výjimkou slivoní.

klíčová slova: Bojkovsko, ovocnářství, staré odrůdy, moderní odrůdy, hrušně, jabloně, třešně, slivoně.

ABSTRACT

Old and modern fruit species in minor cultivation in the microregion Bojkovsko

The aim of this work is to identify range and importance of minor cultivation of fruit in the microregion Bojkovsko. This microregion includes municipalities of Bojkovice, Bojkovice Bzová, Přečkovice, Krhov, Pitín, Rokytnice, Šanov, Komňa, Lopeník, Rudice, Žitková, Nezdenice, Záhorovice, Šumice and Vápenice. Theoretical part of work is focused on gathering information on the history of fruit cultivation in the microregion and the Czech Republic as a whole. Another focus is on the description old and current species of pear trees, apple trees, plums and cherries. These are grown mainly in described microregion.

The empirical part states analysis of species composition and its evaluation for given area to identify the most economical and environmental friendly solution. The results shows that the current trends are to return to old species except plum trees.

keywords: Bojkovsko, fruit growing, precious varieties, modern varieties, pear tree, apple tree, cherry tree, plum tree.

OBSAH

1 ÚVOD.....	9
2 CÍLE PRÁCE.....	10
3 VLASTNÍ REŠERŠE.....	11
3.1 Historie ovocnářství jihovýchodní Moravy.....	11
3.2 Staré odrůdy.....	17
3.2.1 Jednotlivé staré odrůdy jabloní.....	17
3.2.1.1 Astrachán bílý.....	17
3.2.1.2 Matčino jablko.....	18
3.2.1.3 Řečtáč soudkovitý.....	18
3.2.1.4 Gdánský hranáč.....	19
3.2.1.5 Zlatá zimní parména.....	19
3.2.1.6 Ananasová reneta.....	20
3.2.1.7 Reneta kmínová.....	20
3.2.1.8 Bojkovo jablko.....	21
3.2.1.9 Jadernička Moravská.....	21
3.2.1.10 Boskoopské červené.....	22
3.2.1.11 Jeptiška.....	23
3.2.1.12 Strýmka.....	23
3.2.1.13 Croncelské.....	24
3.2.2 Jednotlivé staré odrůdy hrušní.....	24
3.2.2.1 Solnohradská.....	24
3.2.2.2 Hardyho máslovka.....	25
3.2.2.3 Williamsova.....	25
3.2.2.4 Máslovka.....	26
3.2.2.5 Máslovka šedá podzimní.....	26
3.2.2.6 Máslovka křivice.....	27
3.2.3 Jednotlivé staré odrůdy slivoní.....	27
3.2.3.1 Mirabelka Nancy.....	27
3.2.3.2 Althanova renklóda.....	28
3.2.3.3 Špendlík žlutý.....	28
3.2.3.4 Durancie.....	29
3.2.3.5 Wangenheimova.....	29
3.2.4 Jednotlivé staré odrůdy třešní, višní, sladkovišní.....	30
3.2.4.1 Napoleonova.....	30
3.2.4.2 Královna Hortenzie.....	30
3.2.4.3 Velká černá chrupka.....	31
3.2.4.4 Droганova.....	31
3.2.4.5 Karešova.....	32
3.3 Nové moderní odrůdy.....	32
3.3.1 Moderní odrůdy jabloní.....	33
3.3.1.1 Deliga.....	33
3.3.1.2 Denár.....	34
3.3.1.3 Dantes.....	34
3.3.1.4 Gold Bohemia.....	35
3.3.1.5 Nela.....	35
3.3.1.6 Hana.....	36
3.3.2 Moderní odrůdy hrušní.....	36
3.3.2.1 Bohemica.....	36
3.3.2.2 Dita.....	36

3.3.2.3	Vladka.....	37
3.3.2.4	Hosui.....	37
3.3.3	Moderní odrůdy slivoní.....	38
3.3.3.1	Stanley.....	38
3.3.3.2	Čačanská Lepotica.....	38
3.3.3.3	Jojo ®.....	39
3.3.3.4	Gabrovská.....	39
3.3.3.5	Top Taste ®.....	40
3.3.3.6	Obilnaja (Velkoplodý Mylobalán).....	40
3.3.3.7	Hanita®.....	41
3.3.3.8	Rumjanaja Zorka.....	41
3.3.3.9	Star of Hollywood.....	42
3.3.3.10	Čačanská Rodná.....	42
3.3.4	Nové odrůdy višňí.....	43
3.3.4.1	Érdi Bötermö.....	43
4	METODIKA.....	44
5	VÝSLEDKY.....	44
5.1	Analýza jabloní.....	44
5.2	Analýza hrušňí.....	44
5.3	Analýza slivoní.....	45
5.4	Analýza třešňí a višňí.....	45
6	ZÁVĚR.....	46
7	POUŽITÁ LITERATURA.....	47
7.1	Tištěné zdroje.....	47
7.2	Internetové zdroje.....	49

1 ÚVOD

Už více jak dvě století jsou ovocné stromy a sady jsou nedílnou součástí jak intravilánu, tak i extravilánu středoevropských, převážně vesnických sídel. Nevyjímaje z toho vesnice české, moravské a slezké. Ovoce hrálo důležitou roli ve výživě obyvatel i jako tržní zboží. Ovocný strom požíval zvláštní úcty, a proto byl vysazován při narození dítěte, svatbě či dostavění domu (TETERA, 2003).

Ovocné solitéry, sady, aleje či remízky mají svůj nezastupitelný význam. Vedle hospodářského či zemědělského efektu, působí jako spolutvůrci mikroklimatu. Usměrnují vzdušné proudění, víření prachu, také vodní režim v půdě a tím zabraňují větrné a vodní erozi. Svými objemnými korunami vytváří optické bariéry, chrání před hlukem a výfukovými plyny. Na jaře rozkvetlé jabloně, hrušně, slivoně a ostatní ovocné stromy se oblékají do bílého hávu, jako nevěsty a dávají tak krajině svůj estetický význam. Poskytují živočichům útočiště, zejména v době hnízdění. Když se zaměříme na staré krajové odrůdy, které dominují svou jedinečností, zánik každé z nich vede celkově ke snižování rozmanitosti života, kdy člověk především ochuzuje sám sebe a snižuje tím také zvýraznění charakteru regionu.

Připočítáme-li k výše uvedenému mimoprodukčnímu významu ovocných dřevin ještě jejich hlavní postlání, tj. obohacování našeho jídelníčku o zdravé a chutné plody a o ekonomický přínos pro pěstitele, pak myšlenka zinventarizovat, zachovat a dle možností zpět do krajiny navrátit naše stávající a našimi předky vytvořené a zachované bohatství různých ovocných druhů a kultivarů je neoddiskutovatelná (VLK, 2003).

Mnoho starých odrůd, je v dnešní době odolné více proti škůdcům a chorobám, než ty moderní. Disponují vysokou odolností vůči stresu, nevyjímaje přizpůsobivost vůči vnějším nepříznivým klimatickým, půdním a větrným podmínkám. Tuhle skutečnost si uvědomuje řada šlechtitelů, a proto se po celém světě zakládají sdružení, kde se v rámci operačních programů, pořádají výpravy s cílem nalézt a zachránit významné, využitelné genetické zdroje.

2 CÍLE PRÁCE

Cílem práce je identifikace rozsahu a význam drobného pěstitelství ovoce ve zvolené lokalitě. V teoretické části charakterizuje základní aspekty samozásobitelského pěstování ovoce, včetně environmentálních, ekonomických a sociálních aspektů. V empirické části je zpracována případová studie zvolené lokality, identifikace druhového a odrůdového složení, zastoupení tradičních a moderních odrůd. Bakalářská práce hodnotí environmentální, ekonomické a sociální přínosy/zápory drobného pěstování ovoce. Použitá metoda výzkumu je rešeršní šetření. Výzkum probíhal v mikroregionu Bojkovsko, který tvoří obce Bojkovice a místní část Bojkovic Bzová, Přečkovice, Krhov, Pitín, Rokytnice, Šanov, Komňa, Lopeník, Rudice, Žitková, Nezdenice, Záhorovice, Šumice a Vápenice.

3 VLASTNÍ REŠERŠE

3.1 Historie ovocnářství jihovýchodní Moravy

Reálně je počátkem ovocnářství považováno období neolitu, kdy se lidé začali usazovat a klučit lesy. Při tomto způsobu získávání půdy ponechávali dřeviny s chutnými plody růst, což vlastně znamenalo první pozitivní selekci (KRYKLOVÁ, 2013).

První zmínky o jablku jsou od Sumerů, pak Řeků (Theofrastos – 287 př. n. l.) a ve starém Římě (Cato – 178 př. n. l., Plínius - 79 př. n. l. popisuje 16 kultivar jabloní) (CIFRANIČ, 1978).

Chceme-li sledovat vývoj ovocnářství na území Bílých Karpat, nemohou nás omezovat současné hranice Chráněné krajinné oblasti, vytyčené až v roce 1980. Osídlení, kulturu, vývoj krajiny a zemědělství ovlivňovaly mnohé jiné faktory. Především to byla feudální sídla a jejich panství, velkostatky šlechtických rodů, nařízení soudních, správních a politických orgánů krajů a okresů, činnost zájmových sdružení a spolků, ovocné školky se svými sortimenty, farnosti, školy a podobně. Jejich sídla byla často vzdálena od bělokarpatského území. Přesto měla velký, někdy zásadní vliv na rozvoj ovocnářství v oblasti. Například buchlovické, napajedelské či strážnické panství, pomologický spolek v Brně nebo ovocné školky v Napajedlích, Vsetíně, dokonce v Moravském Krumlově i některé české školky (TETERA a kol., 2006).

Nejdůležitějšími prvotními doklady o pěstování ovocných plodin a révy vinné na území jsou archeobotanické nálezy z období rozkvětu Velké Moravy. Vedle fosilních zbytků planě rostoucích ovocných dřevin (např. jabloň lesní, líska, dřín) pocházejících z tak zvaného sběrného ovocnářství byly nalezeny a identifikovány ovocné druhy s většími plody, které se v okolní přírodě nevyskytovaly. Hlavně plody slivoní a jabloní. Nález velkomoravského vinařského nože dokládá existenci pěstování vinné révy. Stejně jako nálezy džbánek, čutor a amfor antických tvarů. Tyto nálezy také dokumentují vliv kultury a hospodářství římských provincií na etnikum našeho území. Můžeme tedy s jistotou tvrdit, že v období Velké Moravy existovalo ovocnářství a zpracovávání plodů. Touto problematikou se také zabývá ve své diplomové práci (BALCÁROVÁ, 2006).

Až od středověku můžeme dokládat úroveň našeho ovocnářství na základě písemných záznamů, a to převážně z listin o činnosti klášterů. Je nutné podotknout, že

ovocnářství nebylo nejdůležitějším hospodářským odvětvím feudálních statků. Proto jsou i archivní prameny a písemné informace z období od počátku 14. do konce 19. století k tomuto tématu poněkud strohé a nedovolují vytvořit si odpovídající obraz o skutečném stavu ovocnářství v oblasti Bílých Karpat. Počátek ovocnictví se také spojuje s rozvojem včelařství, které bylo výnosnější a včelaři měli určité výhody za dodávky medu a vosku. Nadbytek včelstev v obcích snižoval výnos medu, a proto byly zakládány včelíny i na odlehlejších pasekách. Ty byly později osazovány ovocnými stromy (BARTONĚK, 1958).

Existenci zahrad při feudálních statcích dokazuje zpráva z roku 1374, kdy Vok z Kravař, přijal od markrabí Jana lénem v Krásně m. j. 6 zahrad (zahradin) a 5 lánů, ve Mštnovicích pak 2 lány a 2 zahrady (DOMLUVIL, 1914).

Snad nejstarší písemná zpráva o stavu ovocnářství z území Bílých Karpat pochází z roku 1597. Tenkrát bylo do pražského Ungeltu (území dnešního Týna) dovezeno z Moravských kopanic 1712 centérů (asi 9,6 t) sušených švestek a povidel. Jejich původ se uváděl z Bánova a Bystřice pod Lopeníkem. Tento zápis dokládá staletou tradici pěstování a zužitkování slivoní v regionu. V podbělohorském politickém, společenském a hospodářském vývoji se ovocnářství v kraji dostalo do úpadku. Jako příklad lze uvést záznam z urbářů o užitku zahrad při Kounicových statcích na Uherskobrodsku. Ještě v roce 1617 z nich byl zisk 274 zlaté, což činilo 2,62 % z celkového výnosu. Avšak v roce 1639 byl zisk jen 11 zlatých, což činilo pouhých 0,095 % u celkového výnosu (TETERA a kol., 2006).

Rovněž nejvýznamnější rodák z oblasti Bílých Karpat Jan Amos Komenský (1592-1670) ve svých spisech zanechal zprávy o zemědělství, ovocnářství, vinařství a přírodě vůbec. Například v dílech *Orbis sensualium pictus* (1658) uvádí kapitolu o zahradnictví jako první mezi ostatními řemesly. V ní píše „První a nejstarší potravou bývali plodové zemští ... zahradník v zahradě ryje rýčem ... štěpař ve štěpnici sází stromy a štěpuje rouby na plánky ...“ (TETERA a kol., 2006).

Koncem 17. století ovocnářství v oblasti nadále vzkvétalo, přestože šlechta a kláštery od pěstování ovocných stromů upouštěly z důvodu zájmu o okrasné zahradnictví. Možná také proto, že zemědělství a ovocnářství se začalo rozšiřovat i do vyšších a kopcovitých poloh. Uherskobrodský urbář toto zlepšení dokládá. Nutno dodat, že vrchnost měla daleko vyšší zisky z pálenic, než z prodeje ovoce (BOČEK, 2015).

Na přelomu 18. a 19. století bylo na Slovácku, vysazeno velké množství ovocných stromů. Snad nejvíce na Uherskohradištsku, jak se lze dočíst v časopise *Patriotisches Tageblatt* z roku 1800, který vydával Christian K. André v Brně. Nejvíce se pěstovaly jabloně, slivoně a třešně. Bohužel o rok později se v časopise objevil článek německého autora o tom, že místí sedláci o stromy málo pečují. Konstatuje, že kmeny stromů jsou obrostlé mechem a lišejníkem, koruny neprořezané. Jen čas od času sedláci kolem stromů zkypří půdu, ale nepohnojí je. Také, že nebojují proti housenkám. Na celé Moravě se propaguje a rozvíjí pěstování ovocných stromů, do popředí se dostává přerobování ušlechtlejšími odrůdami. Jako doposud nezveřejněnou a neslýchanou myšlenku uvádí v časopise J. Willisch z Velkých Opatovic. Totiž návrh, aby se ovocné stromky vysazovaly i na hřbitovech („je lépe ležet pod plodnými ovocnými stromy, než pod těžkým kamenem“), (TETERA a kol., 2006).

O rozvoji ovocnářství se také zasloužil hrabě Leopold Berchtold z Buchlovic. V roce 1800 dal do popředí myšlenku zakládat pracovní školy na velkostatkách, kde by se chlapani a dívky školili pod vedením vhodných učitelů. A také sám pod vedením pomocného duchovního Karla Quita učili chlapani pěstovat a ošetřovat ovocné stromy. Děvčata se učila zelinářství. V roce 1803 bylo z buchlovické instruktážní školky rozděleno mezi žáky a dále prodáno kolem šesti tisíc kusů ovocných stromků. Na rozšiřování ušlechtlejších odrůd ušlechtlejších odrůd ovocných dřevin, měl v 1816 vliv i příkaz císaře Františka I. (1768-1835) schönbrunnským zahradníkům, aby bezplatně dodávali rouby do vrchnostenských zahrad. Později tyto rouby, jak je zřejmé z nabídky archivních dokumentů Ovocnického spolku v Brně z roku 1825, distribuovaly velkostatky, zámecká zahradnictví i samotný spolek prostřednictvím učitelů a farářů dále do venkovských selských sadů a zahrad (TETERA a kol., 2006).

Při Moravsko-slezké hospodářské společnosti byl v roce 1816 založen Ovocnicko-vinařský a zahradnický spolek moravský (VÁVRA, 1970).

Ten v roce 1825 vydal nabídku rouby tenkrát doporučovaných kvalitních ovocných odrůd. V tomto tištěném, německy psaném seznamu bylo uvedeno 277 odrůd jabloní, 173 odrůd hrušní, 67 slivoní, 63 odrůd třešní a višni, 4 odrůdy meruněk a 3 typy mišpulí. V letech 1820 – 1840 rozdal Pomologický spolek 146 000 rouby ovocných odrůd, včetně odrůd z císařských zahrad ve Schönbrunnu ve Vídni. První ovocnou výstavu uspořádal roku 1833 v Brně, navštívil ji také císař František I. O rok později

byla výstava opakována a bylo vystaveno 456 odrůd jabloní 227 odrůd hrušní 29 odrůd broskví a 12 odrůd slív, tato problematika je také zachycena v oblasti Ovocný strom jako historické zrcadlo života člověka a krajiny, jak uvádí (VLK a SALAŠ, 2015).

V roce 1897 byla v Rožnově pod Radhoštěm otevřena hospodářská škola, která v roce 1899 přešla pod zemskou správu (SUKOP, 1967). Vyučovalo se v ní také štěpařství a ovocnictví. Škola pořádala různé ovocnářské kurzy a přednášky, které navštívil významný ovocnář a pomolog Fr. Suchý. V první polovině 19. století působil na Velehradě farář Jan Rudolf, který se zabýval otázkou vlivu podnoží na různé a odrůdy a jejich afinitou. Roku 1837 zajistil množství roubů jakostních odrůd, které rozdával mezi rolníky (TETERA a kol., 2006).

V kraji Bílých Karpat a Slovácka v 19. století působily i další významné osobnosti. Významným propagátorem ovocnictví byl polešovický farář Tadeáš Mutl. Mezi hospodáře zaváděl metodu kroužkování větví stromů, přeroubování ušlechtlejšími odrůdami a přiměl nedakonického učitele Pospíšila, aby ve škole začal vyučovat štěpování a ovocnictví. Na panství v Uherském Brodě se v tomto období zasloužil o rozvoj ovocnářství F. Bunzman. V Nezdenicích působil farář Jan Jaroš, který ve svých volných chvílích vypěstoval a rozšířil mezi rolníky mnoho ovocných stromů a zajistil rouby nových ovocných odrůd. Kolem roku 1850, jak hovoří místní kronika, se v Záhorovicích začalo s intenzivním vysazováním ovocných stromů na záhumenkách, políčkách a v alejích kolem cest. Nejrozšířenější zde byly slivoně: „švestky domácí“, „špendlíky“ a „durancie“, z jabloní „jaderničky“ a „pražské“ hrušky. Rozšiřovalo se sušení ovoce v sušárnách. Tak například v Bojkovicích se za usušení plodů jedné „lésy“ platilo za hrušky „hořkovjanky“ a „sedlářky“ 20-25 krejcarů, za hrušky „trnovjačky“ 30 krejcarů a štěpované hrušky 35-40 krejcarů. Cena byla odvislá od délky sušení, druhu ovoce a dokonce i odrůdy. Velkým množstvím ovocných stromů proslul v třicátých letech 19. století světlovský velkostatek. Převládalo zde pěstování švestek. Nejvíce výsadeb bylo v okolí obce Divnice a kolem samotného Světlova (zámek v Bojkovicích). Aleje kolem silnic byly osázeny většinou švestkami, méně i jinými ovocnými druhy. Z roku 1841 pochází zpráva, že na světlovském panství se pěstují ovocné stromy také na orné půdě, a to v dosti hustém sponu, což nebyvalo v té době obvyklé. Tradice světlovského ovocnářství přetrvala až do poloviny 20. století. Opět se pěstovaly

převážně švestky. V roce 1915 bylo na panství inventarizováno 6057 ovocných stromů, z toho 4737 kusů švestek (TETERA a kol., 2006).

Zastoupení kultur a množství poddanské půdy v první polovině 19. století lze vysledovat dle daňových povinností a dle indikačních skic stabilního katastru obcí, různých panství. Nejvíce zemědělské půdy bylo orné a množství zahrad se pohybovalo kolem 0,8–1,5 % z celkové plochy půdy. Ve dvacátých letech 19. století bylo na Moravě pouhých 150 vyučených zahradníků zabývajících se nejen ovocnářstvím, ale i pěstováním teplomilných užitkových rostlin v panských sklenících (ananasy, pomeranče, citrony, fíky). Zámecké parky a zahrady sloužily jednak k reprezentaci majitelů, ale také k obchodní a hospodářské činnosti. Obchodní výsledky prodeje ovoce přispívaly do důchodu panství. Nemalý ekonomický přínos byl také z ovocných stromořadí u cest. Proto jejich zdravotní stav a údržba patřily k významným povinnostem správců silnic (TETERA a kol., 2006).

Koncem 19. století uspořádal Český odbor zemědělské rady moravské anketu o stavu ovocnářství na Moravě. Byla zpracována do knižní podoby a vydána Českým odborem zemědělské rady pro markrabství moravské v roce 1900. Autor (Eduard Schubert) většinou romanticky popisuje stav ovocnářství na Moravě po jednotlivých okresech. Uherský Brod charakterizuje následovně: „Rodný ten kraj našeho Jana A. Komenského rájem ovocným slouti může. Není vesničky, aby se tam nepěstoval ovocný strom v zahradě nebo na poli, není téměř chaloupky bez zahrádky. Všude nalézt lze švestky, jabloně a hrušně, i třešně a ořešáky jsou zde zastoupeny“. Mezi ovocnářsky nejvyspělejší obce zařazuje také Pitín, Rudimov a Polichno s velkými švestkovými výsadbami. Bojkovice, Petřůvka, Kladná a Žilín vynikaly pěstováním durancí a švestek (říkalo se jim bystříčky). Ovocnařilo se též ve Vyškovci, Starém Hrozenkově a Žitkově. Zpravodajové ankety si všímali též kvality slivovice a velmi dobrou prý lze dostat téměř ve všech obcích. Zaznamenali také, kde se vyrábělo ovocné víno. Nejstarší ovocné stromy svědčící o dávném ovocnářství se nacházely v obcích Březová, Hostětín, Komňa a Starý Hrozenkov. V roce 1890 se reorganizovala a o pět let později byla založena zimní hospodářská školka v Bojkovicích, která se po dvou letech přestěhovala do Uherského Brodu. Jak už již bylo zmíněno, tak důležitou roli na vesnicích hráli faráři a učitelé obecných škol. Zvláště po roku 1869, kdy vyšel nový školský zákon. Nařizoval

obcím, aby se na obecných školách zřizovaly školní zahrady se zřetelem na výuku a dovednosti v ovocnářství, zelinářství a květinářství (TETERA a kol., 2006).

K roku 1900 zasáhly Moravu velké mrazy, které dosahovaly až k $-30\text{ }^{\circ}\text{C}$. Tudíž pomrzlo mnoho stromů, zvláště teplomilných druhů a také staleté jabloně a hrušně. Na základě toho, Český odbor zemědělské rady moravské rozdělil obce v roce 1904 moravská území po stránce klimatické a vhodnosti ovocnářské produkce do šesti obvodů. Tehdejší okresy zasahující do Bílých Karpat – Uherské Hradiště, Napajedla, Uherský Ostroh a Strážnice připadly do první, nejvhodnější, nejteplejší oblasti. Okresy Uherský Brody, Bojkovice, Valašské Klobouky, Vizovice a Vsetín byly zařazeny do podhorské, čtvrté oblasti. Toto doporučení se nazývalo „Normální výběr odrůd ovocných pro české kraje markrabství moravského“. Obsahovalo seznam 41 odrůd jabloní, 33 odrůd hrušní, 12 odrůd třešní, 6 odrůd višní, 10 odrůd slivoní, 6 odrůd švestek, 7 odrůd meruněk a 1 odrůd broskvoní. Pro jednotlivé oblasti byly vypracovány sortimenty ovocných odrůd a v každém okrese měla být zřízena ovocná školka, která by produkovala stanovené odrůdy (TETERA a kol., 2006).

V roce 1929 přišly na Moravu silné mrazy, kdy vymrzly zákrsky až ze 100 % ve všech školkách (TVARŮŽEK, 1947).

Krajinská ovocná školka v Rožnově pod Radhoštěm měla velký vliv na rozšiřování ovocných stromů a odrůd na Valašku. Podle statistiky Ministerstva zemědělství ČSR z roku 1930 vymrzlo v Československu 24 567 471 ovocných stromů. V roce 1933 vydalo Ministerstvo zemědělství ve Sborníku výzkumných ústavů zemědělských ČSR č. 4 výsledky několikaleté práce pod titulem Ovocnářské oblasti československé s výběry tržních odrůd ovocných. Československo bylo rozděleno do 25 ovocnářských oblastí. V Českých zemích jich bylo vytyčeno 10, v Moravskoslezské zemi také 10, na Slovensku 3 a v Podkarpátorské 2 oblasti. Okresy s obcemi náležejícími do Bílých Karpat byly zařazeny do následujících oblastí: č. 2 oblast Moravského úvalu, č. 5 Hostýnsko-vizovická oblast a č. 6 Valašská oblast. Hostýnsko-vizovická oblast obsahovala okresy Bojkovice, Uherský Brod, Vizovice, Zlín a vzdálené okresy Bystřice pod Hostýnem, Holešov a Přerov. Byl pro ně stanoven následující sortiment: Jabloně – hlavní odrůdy: soudkovitý, Grávštýnské, Gdánský hranáč, Landsberská reneta, Ribstonské, Panenské, Baumannova reneta a Boikovo. Vedlejší odrůdy: Průsvitné žluté, Charlamowski, Croncelské, Ontario a Jadernička moravská. Hrušně – hlavní odrůdy:

Clappova, William-sova, Špínka, Hardyho máslovka, Charneuská, Boscova lahvice. Vedlejší odrůdy: Avranšská, Dielova máslovka a Pastornice, jak také uvádí (TETERA a kol., 2006).

3.2 Staré odrůdy

Oprávněnost použití slova „stará“ nemá žádné limity. Někomu se může zdát jako stará odrůda jabloně 'Šampion', která letos oslavila čtyřicítku, jiný může pohrdnout věkem americké odrůdy 'Jonathan', která byla objevena kolem roku 1800, popsána a šířena pak od roku 1826, neboť známe odrůdy mnohem starší. Kritérium zde chybí. Obecně nejčastěji se pojmem stará odrůda rozumí taková, která se v minulosti množila, vysazovala a pěstovala, ať už jako odrůda mající v té době význam tržní nebo jen zahrádkářský, samozásobitelský, ovšem v současnosti ji najdeme víceméně jen v podobě letitých stromů kmenných tvarů (BOČEK, 2007).

Podle Mgr. Ing. Marty Dziubiak, se obecně stará odrůda označuje taková, která byla pěstována před koncem druhé světové války. Je však možné, že si další generace posune časovou hranici dále. Vesměs, jsou to veškeré odrůdy, které dosahují stáří několika desítek let od svého vzniku, či rozšíření. V rámci studia a evidence odrůd ovocných dřevin v Bílých Karpatech byl zvolen stáří sadů, stromů a odrůd zhruba 50 let. Některé staré odrůdy se ještě pěstují v dostatečném množství, jiné jsou na ústupu a některé již vymizely. Jedná se většinou o výpěstky nejstarších šlechtitelů a také mnoho místních odrůd (TETERA a kol., 2006).

3.2.1 Jednotlivé staré odrůdy jabloní

3.2.1.1 *Astrachán bílý*

Asi původem z jižního Ruska, důkazem je toho velká otužilost odrůdy a také se tam hojně pěstuje. Je velmi oblíbená, jelikož patří mezi odrůdy, které se sklízají jako první. Tvar stromu se doporučuje vysokokmen, popřípadě polokmen. Květy nejsou choulostivé proti vlhkosti, tudíž je zde vysoká úrodnost. Barva slupky je žlutobílá, na sluneční straně růžově až karmínově žíhaná. Plody ve stínu jsou bez jakékoliv červeně, což vede většinou lidi k domněnce, že tato odrůda není totožná. Dužinu má čistě bílou, jemnou, šťavnatou. Chuť příjemná, okořeněná, nakyslá (SUCHÝ, 1907).

Obr. 1 Jablka odrůdy Astrachán bílý. Foto Autor.

3.2.1.2 Matčino jablko

Odrůda Matčino je mnohými laiky mylně považována za odrůdu českou. Pěstuje se u nás sice již velmi dlouho a patří k těm nejznámějším starým odrůdám, ovšem zcela bez pochybností je odrůdou „made in USA“. Místem jejího vzniku je Bolton ve státě Massachusetts. Matčino dokáže vytvořit krásné stromy, někdy i s dosti rozložitými korunami. Není to však odrůda příliš vhodná do vyšších studených poloh (nízká odolnost proti mrazu), ovšem nemá ráda ani opačný extrém (příliš teplé polohy). Proti strupovitosti je poměrně odolná, a tak se lze dočkat pěkných plodů i bez použití postřiků. O něco hůře se pak Matčino vypořádává s padlím. Vhodná na moštování [22].

Obr. 2 Matčino Jablko. Foto autor.

3.2.1.3 Řehtáč soudkovitý

Také „kozáry“ jsou již prastará německá jablka z konce 18. Století. Pěstuje se nejvíce ve vysokokmenu a polokmenu. Vhodné do vyšších poloh, velká odolnost proti mrazu. Plody střední, tvar válcovitý či soudkovitý, barva světle žlutá s červeným pruhováním. Chuť jemná, navinule sladká s kořenitou příchutí. Po vyzrání semena v plodech "řehtají". Vhodné jako jablko stolní. Vhodná na stolování a sušení (SUCHÝ, 1907); [1].

Obr. 3 Řehtáč soudkovitý. Foto Autor.

3.2.1.4 **Gdánský hranáč**

Původem nejspíš ze severního Německa. Nejvíce se pěstuje v hornatějších oblastech. Je vysoce mrazuvzdorný. Jako strom vysokokmenný tvoří korunu širokou, nižší a hustou, vyžaduje proto častější prořezávku. Poškození zaceluje velmi dobře. Kmen i větve jsou houževnaté, tudíž vzdorují velkým větrům. Kvete později, tím uniká pozdějším mrazíkům a je dosti úrodný. Ovoce středně velké až velké, nepravidelný tvar, žebrovitý. Slupka je jemná, slabá, po otření velmi mastná. Barva třešňově červená, až do krvava přechází. Můžou se však vyskytovat plody žíhané nebo úplně světlé. Má všestranné použití [1].

Obr. 4 Gdánský hranáč. Foto Autor.

3.2.1.5 **Zlatá zimní parména**

Velmi stará, anglická odrůda, zmiňovaná už kolem r. 1200. Plody jsou střední, tupě kuželovité, barvy zlatožluté (proto je lidově označována jako Zlatá reneta) s červeno oranžovým líčkem a typickými rzivými výstupky. Chutná sladce navinule, typicky kořenitě, renetovitě, velmi dobře. Odolnost proti mrazu je střední, na nevhodných nevzdušných stanovištích trpívá padlím a strupovitostí. Hodí se do teplých poloh, mohou být i vyšší, ale chráněné. Nesnáší polohy s nárazovými severními větry.

Vyžaduje humózní výživnou půdu, ať lehčí písčitou nebo těžší jílovitou. Na extrémních půdách se dožívá krátkého věku. Strom roste zdravě, na stanovišti později bujný růst ustává z důvodů vysoké plodnosti. Vytváří menší, kulovitou korunu, vyžaduje pravidelné zamlazování. Plodí brzy, hojně, při dobré starostlivosti pravidelně. Je to velmi chutná, ale i náročná odrůda, doposud velmi oblíbená, vhodná do zahrad, sadů, ale i do alejí k cestám. Jedná se především o stolní odrůdu, ale vhodná i na sušení (SUCHÝ, 1907); [1].

Obr. 5 Zlatá zimní parména. Foto Radim Pešek.

3.2.1.6 *Ananasová reneta*

Stará zimní, pravděpodobně Holandská či Belgická odrůda. Plod je menší až střední. Žluté barvy, chuti kořenité, sladce nakyslé s ananasovým aroma. Dužina nepodléhá přes svou jemnost hnilobě ani tlaku. Velmi dobrá stolní odrůda, možné využít i na mošty a výrobu vína. Dozrává v prosinci, skladovatelná do února. Pěstuje se jako vysokokmen a polokmen, ale největší výnosnost má v keřovitém tvaru. Květy nejsou choulostivé. Bohužel se tento strom nedožívá vyššího stáří a po několika letech po vysazení rodí malé plody. Přesto se doporučuje pěstovat, jelikož v mládí úrodu vynahradí (SUCHÝ, 1907); [1].

Obr. 6 Ananasová reneta. Foto Autor.

3.2.1.7 *Reneta kmínová*

Velmi stará zimní odrůda, původem asi z Francie. Plody jsou velké, ploše kulovité s typickými rzivými tečkami na slupce, připomínající semena kmínu. Dužnina je pevná,

šťavnatá, kořenitá, chuti sladce navinulé, velmi dobré. Vhodná i na sušení a výrobu povidel. Trpí hodně rakovinou, ale i přes to vyváží docela slušně úrodu jiných odrůd. Má nejvíce jmen ze všech jablek na světě. Není vhodná pro stromořadí a aleje (VLK, 1947); [1].

Obr. 7 Kminová reneta. Foto Radim pešek.

3.2.1.8 Bojkovo jablko

Německá odrůda, popsána r. 1828. Plody střední až velké, světle zelené až žluté, často s červeným líčkem. Chuti mírně nakyslé, dobré, občerstvující. Odolnost mrazu je velmi vysoká, hodí se výborně i do vyšších a chladnějších poloh. Ovoce se tu lépe také vybarvuje. Dlouhověká odrůda s široce kulovitou korunou, nenáročná na polohu, do středních i vyšších poloh, ovoce nehnije, nevadne, větrem nepadá, málo červiví, v nevhodných podmínkách trpí středně padlím a strupovitostí. Plodí poměrně brzy, hojně, ob rok více. Hodí se domácích zahrad i sadů, také pro stromořadí. Používá se na povidla, sušení. V kombinaci se sladším jablkem tvoří velmi dobré víno [23; 1].

Obr. 8 Bojkovo jablko. Foto Autor.

3.2.1.9 Jadernička Moravská

Vznikla jako semenáč pravděpodobně německého původu, odedávna pěstovaná hlavně na Moravě a Slezsku. Jedna z nejvíce ceněných moravských odrůd, zřejmě nejoblíbenější, nazývána i „Vinary“, „Jablko vinné“. Plody jsou středně velké, tvaru kuželovitého nebo i oválně kulatého, barvy žluté na sluneční straně s načervenalým líčkem. Chuť je velmi šťavnatá, sladce navinulá, příjemně kořenitá, velmi dobrá.

Výborně hodí na přímý konzum, výrobu moštů, vín, pálenky, povidel, sušení i pro skladování. Pro vyrovnaný poměr cukrů a kyselin a vysokou cukernatost se hodí k zavařování bez cukru (výroba přesnídávek, pyrė...) a její mošt lze použít jako alternativu k cukernému roztoku při zavařování. Velmi nenáročná, vhodná téměř do všech oblastí, snese i vyšší poloh. Může lehce trpět strupovitostí. Stromy rostou bujně, zdravě, vytváří velké, široké koruny. Zajímavostí je, že mnoha lidem, kterým jablka jiných odrůd tvoří zažívací problémy, Jaderničku moravskou konzumují bez problémů (SUCHÝ, 1907); [1].

Obr. 9 Jadernička Moravská. Foto Autor.

3.2.1.10 Boskoopské červené

Pozdně zimní německá odrůda ze začátku 20. století, náhodná barevná mutace původní odrůdy Boskoopské. Plody velké, žlutohnědé až červené barvy. Chuť šťavnatá, renetovitá, příjemně nakyslá. Strupovitostí téměř netrpí, větrem nepadá, tvoří velké koruny. Květy vzdorují nepříznivým vlivům. Není nutné ho nějak příliš ošetřovat. Zraje koncem listopadu a udrží se až do března. Na stromě se má na podzim ponechat co nejdéle, zejména ve vyšších polohách. Vhodné na stolování, sušení, výrobu vína (VLK, 1947); [1].

Obr. 10 Boskoopské červené. Foto Autor.

3.2.1.11 *Jeptiška*

Též *Železné jablko*. Velmi stará pozdně zimní asi německá odrůda z 16. století. Střední až velké plody nafialověle červené barvy s tečkami, ojíněné. Chuť sladce navinulá, mírně kořenitě chuti. V minulém století často vyhledávané. Snese levné balení a dlouhé cesty. Na trhu se uplatňovalo především v dubnu a květnu, kdy bylo na trzích pěkných a zachovalých jablek poskrovnu. Velmi dlouho skladovatelná, vhodná i do vyšších poloh. Na všechna místa se vysazuje jako strom vysokokmenný. Slouží na výrobu marmelády, k sušení, k výrobě vína (SUCHÝ, 1907); [1].

Obr. 11 Jeptiška. Foto Autor.

3.2.1.12 *Strýmka*

Velmi stará odrůda, rozšířena ve všech ovocnářských oblastech. Patří k nejužitejším odrůdám, snese dobře i vyšší a větrné polohy. Z nižších a středních poloh má ale ovoce chutnější. Tvoří mohutné stromy se středně velkými plody sladce kyselé chuti. Výtečně se skladuje a dá se dokonce i krechtovat. Odrůda na zpracování v kuchyni, moštování, pálení, krmení. V dobrém sklepě vydrží i do začátku července. Mošt vyrobený z plodů v říjnu či listopadu má příjemnou nasládlou chuť. Je velmi ceněná na pastvinách, oborách či kraji lesů, kde plody spadané na zem moc nehnijí pod listím a sněhem vydrží často bez problémů i do jara. Zvířata si je pak vyhrabávají [1].

Obr. 11 Strýmka. Foto Autor.

3.2.1.13 *Croncelské*

Vyšlechtěná ve Francii r. 1869. Plody jsou větší, kulovité, slámově žluté, občas s nenápadným líčkem. Chuť sladce navinulá, příjemně kořenitá. Využití má jako stolní ovoce, výtečná je na sušení, výrobu moštu a vína. Vytváří pravidelné kulovité koruny, dlouhověká odrůda s velkou odolností proti mrazům, nemocem i mšici krvavé, květy netrpí dešti, velmi málo červiví, nesnáší sucho. Vysoce mrazuvzdorná odrůda vhodná i do vyšších poloh. Plodí brzy, středně, střídavě. Zralá jablka se nehodí přepravovat na delší trasy kvůli jejich snadnému otlacení. Vhodná především do zahrad a sadů [1].

Obr. 12 Croncelské. Foto Autor.

3.2.2 Jednotlivé staré odrůdy hrušní

3.2.2.1 *Solnohradská*

Velmi stará odrůda, pojmenovaná podle místa svého největšího rozšíření Salzburgu. Plod je malý, cibulovitěho tvaru, barvy zelenavé s červeným líčkem. Při zrání žloutne. Chuť je jemná, velmi šťavnatá, sladká, příjemně kořenitá. Brzy hniličí. Je výborná na sušení. Hodí se pro pěstování spíše kmenných tvarů, do polních sadů či stromořadí. V minulém století nejoblíbenější hruška pro stolování. Pro vývoz byla nevhodná, podléhala rychlé zkáze. Někdo z ní může dělat i povidla (SALAŠ, 2002); [1].

Obr. 12 Solnohradská. Foto Autor.

3.2.2.2 *Hardyho máslovka*

Pochází z Francie, odkud byla rozšiřována po roce 1830. Odrůda je známá také pod jménem Gellertova. Jsou to bujně rostoucí stromy s vysoko sahající korunou jehlancovitého tvaru. Roste zdravě a velmi pěkně. Je to odrůda odolná proti mrazu. Není příliš náchylná k chorobám. Uplatní se i ve vyšších polohách. Plody Hardyho máslovky jsou velké, z vyšších poloh a horších stanovišť spíše střední velikosti. Charakteristické jsou šedozelené barvy a často skořicově hnědá rzihost na povrchu plodu. Mají skvělou sladší a kořenitou chuť. Sklízí se v září, k jídlu dozrají zhruba za 14 dní. Dokonale vyzrálé hrušky jsou už od pohledu velmi lákavé [22].

Obr. 13 Hardyho máslovka. Foto Autor.

3.2.2.3 *Williamsova*

Velmi stará anglická letní odrůda, větší plody žluté barvy dozrávají koncem srpna. Chuť sladká, pikantně navinulá, výrazně kořenitá s příjemnou vůní, velmi dobrá. V minulém století patřila jako nejoblíbenější tabulové hrušky. Využití jako konzumní ovoce, ale i pro kompoty, ve kterých zůstane bílá. Také výrobu aromatických pálenek. Netrpí strupovitostí. Vhodná do teplých poloh, do středních poloh jen na teplé lokality. Nehodí se do vyšších poloh (SALAŠ, 2002); [1].

Obr. 13 Williamsova. Foto Autor.

3.2.2.4 *Máslovka*

Těž Amanliska. Vznikla jako náhodný semenáč v 18. století ve Francii. Plody jsou střední velikosti, protáhle baňaté, barvy zelenavé až pískově žluté. Chuť je šťavnatá, máslovitá, sladká s lehkou kořenitostí. Dobrá. Stolní odrůda, sušená připomíná chuť fíků. Roste bujně a zdravě, dorůstá do mohutných stromů, plodí brzy, téměř každoročně, hojně. Na půdu není vybíravá, příliš jí ale nesevďčí vazké půdy. Je středně mrazu odolná, ke strupovitosti je poměrně odolná. Hodí se do nižších a středních poloh, do domácích zahrad i sadů. Vhodná ke stolování, na výrobu vína, na zavaření, povidla. V minulosti, se jakkoli poškozené plody této hrušně rozřezávaly a dávaly vedle včelích úlů, pro kvalitnější med (SUCHÝ, 1907); [1].

Obr. 14 Máslovka. Foto Autor.

3.2.2.5 *Máslovka šedá podzimní*

Těž Peregríska. Velmi stará francouzská odrůda. Plod je středně velký, vejčitého tvaru. Barva rzivé, s červeným líčkem. Dužnina je jemná, šťavnatá, pikantní. Zraje v polovině října, vydrží do listopadu. Odrůda spíše pro nižší až střední oblasti, pro teplá stanoviště. Používá se nejvíce jako ovoce stolní. Pro sušení se nehodí. Při nadbytku úrody se nejčastěji používá na výrobu vína (SUCHÝ, 1907); [1].

Obr. 15 Máslovka šedá podzimní. Foto Autor.

3.2.2.6 *Máslovka křivice*

Stará francouzská odrůda nalezená jako náhodný semenáč konce 19. století. Plody jsou velké, protáhlé a částečně zakřivené. Slupka je pevná, zeleně žlutá s červeným líčkem. Chuť je sladká, slabě kořenitá, výborná. Vhodná do teplejších poloh, kde dosahuje nejlepší chuti. Patří k nejlepším zimním hruškám. Používá se výhradně jako ovoce stolní (SALAŠ, 2002).

Obr. 16 Máslovka křivice. Foto Autor.

3.2.3 Jednotlivé staré odrůdy slivoní

3.2.3.1 *Mirabelka Nancy*

Dnes Mirabelka nancyská. Starofrancouzská odrůda. Plody menší, kulaté, žluté barvy, šťavnaté, sladké, aromatické, odlučitelné od pecky. Zraje od poloviny srpna. Samosprašná, hojně a pravidelně plodící. Možno sklízet setřásáním. Vysoce odolná šarce. Na jídlo, zavaření, sušení, pálení (SUCHÝ, 1907); [1].

Obr. 16 Mirabelka Nancy. Autor.

3.2.3.2 *Althanova renklóda*

Staročeská odrůda renklódy s většími plody (35 - 45 g) fialově načervenalé barvy, zrající v druhé polovině srpna. Aromatická, dezertní. Středně odolná šarce, cizosprašná, opylovači jiné odrůdy renklód. Hojně a pravidelně plodná. Pro přímý konzum i kompoty. Dříve se používala oloupaná na výrobu pečiva. Byla vypěstována ze semen slívy velké zelené a právě mnoho dobrých vlastností má od ní a patří proto k nejlepším červeným slívám (SUCHÝ, 1907); [1].

Obr. 17 Althanova renklóda. Foto Autor.

3.2.3.3 *Špendlík žlutý*

Odrůda vyskytující se od pradávna především na Moravě a Slovensku, oblíbená a vyhledávaná pro své oválné žluté plody, tvarově připomínající žluté švestky. Často zvaná jako „bílý trny“, na Slovensku jako „Belice, Belovice, Biele slivky“. Zraje v polovině srpna, využívá se pro přímý konzum, na pekařské účely, nejvíce využívaná vždy byla k výrobě aromatických výtečných marmelád a delikátních pálenek. Hodí se i do vyšších poloh. Samosprašná, k šarce středně tolerantní [1].

Obr. 18 Špendlík žlutý. Foto Autor.

3.2.3.4 Durancie

Stará odrůda slívy zvaná též Duranče či Kadle, hojně pěstovaná a oblíbená zejména na Moravě. Plody jsou středně velké, oválné až kulovité, modrofialové, šťavnaté a velmi chutné. Pro svůj vysoký obsah cukru a příjemné aroma je s velkou oblibou využívána k výrobě slivovice, ale také povidel. Hodí se i pro přímý konzum. Zraje v druhé polovině září až začátkem října. Odrůda je vysoce odolná (tolerantní) k onemocnění šarka tohoto důvodu na východní Moravě nahrazuje dříve hojně využívanou Domáci švestkou [1].

Obr. 19 Durancie. Foto Autor.

3.2.3.5 Wangenheimova

Původem z Německa jako náhodný semenáč. Odrůda švestky vhodná i do vyšších poloh, kde jiné trpí, tahle prosperuje. Dobrá tolerance na šarku, vhodná na přímý konzum, kompoty i pálení. Plody střední, kulovité. Dužnina je tmavě žlutá, šťavnatá, sladce navinulé chuti. Jde dobře od pecky. Sklízí se od poloviny srpna (TETERA, 2006); [2].

Obr. 20 Wangenheimova. Foto Autor.

3.2.4 Jednotlivé staré odrůdy třešní, višní, sladkovišní

3.2.4.1 *Napoleonova*

Jedná se o třešeň, kterou můžeme znát pod pojmem bělice. Když je hodně slunečné léto, plod je rumělkovitý až červený. Jinak bývá žlutobílé barvy, proto bělice. Stará odrůda neznámého původu vyskytující se už koncem 18. století. Chrupka s velkými plody, zrajícími začátkem července. Chuť je sladká, velmi dobrá, aromatická, hodně vodnatá. Plody lze konzumovat přímo. Nejlepší ji česat přímo. Dříve byla používána do likérů a různých pečiv. Nastanou-li při době dozrávání větší větry, ošlehávají větvičky s plody a ty pak následně hnědnou [1].

Obr. 20 Napoleonova. Foto Autor.

3.2.4.2 *Královna Hortenzie*

Sladkovišeň, dříve třešňo-višeň. Prastará francouzská odrůda, s velkými lákavými plody žlutočervené barvy. Zraje koncem června až začátkem července. Cizosprašná, opylují ji dobře višně kyselky – např. Morela. Velmi chutná, dužnina nebarví. Nepuká. Využití

jako stolní ovoce, na kompoty, sirupy, k úpravě pečiva. Nepuká. Pro svůj slabší vzrůst se hodí i do menších zahrádek (SUCHÝ, 1907); [1].

Obr. 21 Královna Hortenzie. Foto Autor.

3.2.4.3 Velká černá chrupka

Patří k nejvýznamnějším třešním pěstovaným u nás. Velmi stará odrůda, nejspíš německého původu. Plod je velký, tvar mírně srdcovitý. Barva je tmavohnědá, až černá, lesklá. Slupka je jemná a pevná. Dužinu má hutnou, velmi šťavnatou. Chuť je dobrá, příjemně sladce kořenitá. Zraje kolem půli července. Strom roste bujně a vytváří velké koruny. Používá se na zavařování a nakládání na likéry (SUCHÝ, 1907); [1].

Obr. 22 Velká černá chrupka. Foto Autor.

3.2.4.4 Droganova

Velmi nenáročná třešeň vhodná i do vyšších poloh. Nejlepší pro přímý konzum. Středně odolná k mrazům, středně odolná k chorobám a škůdcům. V mládí roste bujně, později

ochabuje. Snese i lehčí a sušší půdy. Původem z Německa. Žlutá polohrupka. Strom roste středně, vzpřímeně, je velmi úrodná. Plody jsou velké, tuhé, sladké, dobré i pro kompotování. Zraje začátkem července (VLK, 1947); [1; 3].

Obr. 22 Droganova. Foto Autor.

3.2.4.5 *Karešova*

Třešeň. Tmavá srdcovka, poloraná – zraje v první půli června, česká odrůda z počátku 20. století. Plodí dobře a pravidelně. Vhodná hlavně pro přímý konzum, šťávy apod. Má dlouhé konzumní období. Díky ranosti uniká vrtuli třešňové – červivění [1].

Obr. 23 Droganova. Foto Autor.

3.3 **Nové moderní odrůdy**

Jedná se o nově vyšlechtěné odrůdy, dle některých definic po polovině 20. století, často jde o cizí, k nám importované odrůdy (TETERA A KOL. 2006, BOČEK 2008). Někdy jsou mezi nové odrůdy chybně řazeny známé odrůdy, např. Golden Delicious nebo Jonathan, které se však již pěstují po desetiletí či staletí [5].

Většina dnes nejpěstovanějších ovocných stromů má kvalitativní a zdravotní nedostatky, které se u nových odrůd vyskytují méně, nebo jsou úplně eliminovány. Například u jabloní je dnešním největším problémem strupovitost. Avšak nejmodernější odrůdy již obsahují geny rezistence, díky kterým je pěstování těchto odrůd jednodušší,

hlavně z hlediska chemické ochrany. Jejich nároky na výživu a zálahu jsou porovnatelné s dosavadními odrůdami. Dosažení vysoce kvalitních plodů sedá podpořit nad krytím sadu textilií. Poslouží jako protikroupová ochrana, ale chrání plody i před slunečním úžehem. Všechny moderní odrůdy lze pěstovat jako větveno. Pozor však na správnou volbu podnože. Pro bujnější vzrůstné odrůdy je vhodné zvolit slabě rostoucí podnož [4].

Podnože vyživují korunu, kotví strom v půdě, zásadně ovlivňují strom – velikost koruny, životní cyklus (zkracují nebo prodlužují), velikost a kvalitu plodů. V literatuře i ve školkách se setkáváme se širokou škálou podnoží, které jsou množeny vegetativně i generativně a vykazují různé vlastnosti. Při výběru stromků pro naši výsadbu se proto musíme zaměřit i na výběr vhodných podnoží – sledujeme vedle jejich vzrůstnosti a životnosti adaptabilitu na prostředí – tzn. jejich odolnost k mrazu, k suchu, zamokření, typy půd; odolnost k chorobám a škůdcům (krčková hniloba, nektriová a bakteriální rakovina dřeva, mšice krvavá atd) [4].

3.3.1 Moderní odrůdy jabloní

3.3.1.1 *Deliga*

Raně zimní odrůda, která byla vyšlechtěna v ČR. Je to kříženec odrůd Golden Delicious a Gascoygneho scarlet. Odrůda s barevným plodem připomínající Idared. Slupka je tenká, hladká, suchá a lesklá. Pěstuje se s probírkou plodů a letním průklestem před sklizní. Odolnost proti napadení strupovitostí je vyšší, odolnosti proti napadení padlím jabloňovým je střední. Je určena do všech poloh včetně vyšších. Plody jsou vhodné pro přímý konzum, skladování a transport (NESRSTA, 2011); [6].

Obr. 24 *Deliga*. Foto Autor.

3.3.1.2 *Denár*

Raně zimní odrůda, která byla vyšlechtěna v ČR. Je to kříženec odrůd Golden Delicious a Coxova reneta. Odrůda s atraktivním plodem. Strom se snadno tvaruje. Pěstuje se jen s výjimečnou probírkou plodů a letním průklestem před sklizní. Pozdní sklizeň snižuje délku skladovatelnosti a pak slupka trpí otlaky. Odolnosti proti houbovým chorobám je střední až vysoká. Je určena do všech pěstitelských oblastí, ve vlhkém prostředí je slupka náchylná ke rzivosti. Slupka je svítivě jasně žlutá, čistá. Registrována od roku 1989 (NESRSTA, 2011); [6].

Obr. 25 Denár. Foto Autor.

3.3.1.3 *Dantes*

Raně zimní odrůda, která byla vyšlechtěna v ČR. Je to kříženec odrůd Prima a hybrid OH. Odrůda s barevným plodem. Strom se snadno tvaruje. Pěstuje se s letním průklestem před sklizní a důslednou probírkou plodů pro jejich zvětšení a pravidelnou plodnost. Rezistentní proti napadení strupovitostí, středně odolná proti napadením padlím jabloňovým. Je nenáročná na pěstitelské podmínky (NESRSTA, 2011).

Obr. 26 Dantes. Foto Autor.

3.3.1.4 *Gold Bohemia*

Jabloň Bohemia Gold je původem z ČR, registrovaná v roce 2001. Je to barevná mutace známé Bohemia. Roste bujně, má kulovitou korunu zahuštěnou dlouhými větvemi. Plod je velký, kulovitý, zelenožlutý, později žlutý. Slupka tenká, hladká, lesklá se rzivými lenticelami. Dužina žlutavá, sladká, velmi jemná, středně šťavnatá, aromatická. Do plodnosti nastupuje středně pozdě, plodí pravidelně. Sklízí se koncem září, nazrává ihned a skladovat ji lze do února. Středně odolná proti napadení strupovitostí. Vhodná k pěstování ve všech oblastech (NESRSTA 2011); [6].

Obr. 27 Gold Bohemia. Foto Autor.

3.3.1.5 *Nela*

Jabloň Nela je česká letní odrůda zaregistrovaná roku 2001 jako kříženec odrůd Prima a hybrid ÚEB. Vyžaduje polopropustné půdy s dostatkem vláhy. Dozrává nejednotně, ve více intervalech. Plody jsou střední až velké, podlouhle kuželovité, zelenožluté se světle červeným žíháním. Dužina je krémové barvy, sladká, křehká a šťavnatá. Sklízí se v srpnu a plody vydrží do září. Odolnost proti padlí je střední, odrůda je rezistentní proti strupovitosti. Vhodná pro pěstování do všech poloh [8].

Obr. 28 Nela. Foto Autor.

3.3.1.6 Hana

Odrůda s tmavými žíhanými plody, které dozrávají jednotně. Je těžce tvarovatelný strom. Pěstuje se s letním průklestem před sklizní pro dostatečné vybarvení plodů. Rezistentní proti napadení strupovitostí, nízká odolnost proti padlí jabloňovému, zvláště v teplejších oblastech. Je určena do všech pěstitelských poloh. Využívá se po přímý konzum a výrobu moštů [9].

Obr. 29 Nela. Foto Autor.

3.3.2 Moderní odrůdy hrušní

3.3.2.1 Bohemica

Českého původu, vyšlechtěna v roce 1997. Je to kříženec odrůd Pařížanka a Charneuská. Odrůda s velkými atraktivními plody, špatně tvarovatelná. Pěstuje se s letní prosvětlovacím průklestem a probírkou plodů pro vyloučení střídavé plodnosti. Odolnost proti napadení strupovitostí je vysoká, rovněž proti nízkým teplotám. Pro pozdní sklizeň plodů, je vhodná do teplých a středních poloh a úrodných nevysychavých půd. Plody jsou vhodné pro konzum a konzervaci. Ve vyšších polohách plody nedozrávají [10; 11].

Obr. 30 Bohemica. Foto Autor.

3.3.2.2 Dita

Česká odrůda, vyšlechtěná v roce 1966. Kříženec odrůd Boscova lahvice a Drouardova. Zimní odrůda. Sklízí se v polovině října. Konzumně dozrává koncem prosince až v lednu, vydrží do února, v chladírně déle. Plody jsou velké, široce kuželovité, pravidelné.

Mají hladkou zelenožlutou slupku, při dozrání slámově žlutou. Růst stromu je střední až silnější. Plodnost je brzká a pravidelná. Dužnina je nažloutlá, při dozrání máslovitá, sladce navinulá. Tvoří rovné, silné a vyrovnané kmínky. Vhodná pro přímý konzum a konzervaci [10; 12].

Obr. 31 Dita. Foto Autor.

3.3.2.3 Vladka

Vznikla křížením odrůd Boscova lahvice a Drouardova. Českého původu, registrována je od r. 2003. Je to ranně zimní odrůda. Sklízí se kolem poloviny října, konzumně dozrává od poloviny listopadu, vydrží do prosince, skladovaná v chladárně do ledna i déle. Odolnost proti strupovitosti, je vysoká, rovněž proti nízkým teplotám. Vhodná pro přímý konzum a konzervování. Lze ji pěstovat ve všech pěstitelských oblastí s výjimkou mrazových kotlin a vlhkých stinných míst [7].

Obr. 32 Vladka. Foto Autor.

3.3.2.4 Hosui

Byla vyšlechtěna v roce 1972 v Japonsku. Skupina letní se rzivými plody. Kříženec semenáče Kikusui x Yakumo. Plod je pevný, žlutý, podobá se na jablko. Snadno

tvarovatelná. Pěstuje se s jarním hlubším průklestem. Pro zvětšení plodů se užívá důkladná probírka plodů po červnovém propadu. Odolnost proti napadení strupovitostí je vysoká, proti nízkým teplotám jen střední. Je určena pro všechny pěstitelské oblasti. Vhodná pro přímý konzum [15; 16].

Obr. 33 Hosui. Foto Autor.

3.3.3 Moderní odrůdy slivoní

3.3.3.1 Stanley

Pološvestka s velkými plody vyšlechtěná na poč. 20. století v USA. Patří už léta ke klasickému sortimentu produkčních sadů, důvodem je dobrá chuť, raná a spolehlivá plodnost, dobrá odlučitelnost dužniny od pecky a tolerance k šarce. Zraje začátkem září. Pro přímý konzum, kuchyňské zpracování, sušení i pro pálení [17].

Obr. 33 Stanley. Foto Autor.

3.3.3.2 Čačanská Lepotica

Klasická srbská pološvestka s lákavými, velmi velkými oválně vejčitými plody modré barvy. Chuť je navinule sladká, aromatická, dobrá. Velká plodnost. Vysoce tolerantní šarce. Kolem poloviny srpna velmi pěkné plody pro přímý konzum, i pro kuchyňské zpracování a po dokonalém vyžrání i pro pálení destilátů [1].

Obr. 33 Čačanská lepotica. Foto Autor.

3.3.3.3 Jojo ®

První resistantní odrůda slivoně. Vyšlechtěna v Německu. Plody modře ojíněné, vejčitého tvaru, velikosti větší - velikosti malého vejce. Zrají začátkem září. Chuti jsou navinulé, šťavnaté, dobré až velmi dobré. Dužnina je pevná, dobře odlučitelná od pecky. Jedná se o běžnou stolní pološvestku, vhodná je i na zavaření, při plném vyzrání i na sušení a pálení. Je samosprašná. Není citlivá na mrazy. Plodnost brzká, pravidelná, vysoká. Právně chráněná odrůda ® [1; 0].

Obr. 33 JOJO ®. Foto Autor.

3.3.3.4 Gabrovská

Bulharská odrůda velmi podobná tvarem, chutí i vlastnostmi Domácí švestce. Plod o něco větší, chuti velmi sladce harmonické, aromatické. Dužnina dobře odlučitelná od pecky. Jedná se o perspektivní náhradu za Domácí švestku v oblastech a na stanovištích s větším výskytem virové šarky. Vhodná pro nižší i kmenné tvary, zraje koncem srpna až začátkem září. Částečně samosprašná, dobrým opylovačem je odrůda 'Stanley', 'Čačanská lepotica.' Plodnost středně raná, vysoká a pravidelná. Využití pro přímý konzum, sušení, povidla, výborná pro pálení [1; 18].

Obr. 34 Gabrovská. Foto Autor.

3.3.3.5 *Top Taste* ®

Německá švestka se středně velkými oválnými tmavě modrými plody. Vynikají výbornou harmonickou a příjemně aromatickou chutí, velmi podobnou Domáci švestce. Vyznačují se velmi vysokým obsahem cukrů v plodech. Odrůda je tolerantní k šarce. Pěstitelsky málo náročná, netrpí houbovými chorobami. Vhodná do všech pěstitelských oblastí. Zraje v druhé polovině srpna až začátkem září, využití má všestranné, velmi vhodná na pálení destilátů [8; 1].

Obr. 34 Top taste®. Foto Autor.

3.3.3.6 *Obilnaja (Velkoplodý Mylobalán)*

Velkoplodý ukrajinský myrobalán, registrován v roce 2004. Velmi raná plodová odrůda myrobalánu. Růst je středně bujný, korunu vytváří širší, řídkou. Plodnost je velká, pravidelná. Sklizeň je 45 dnů před odrůdou 'Domáci velkoplodou'. Odolnost proti mrazu je vysoká, proti napadení šarkou švestek rovněž vysoká. Podnože lze použít všechny uvedené v přehledu, podle podmínek stanoviště. Pěstitelské tvary jsou ČK i nízké tvary. Požadavky - je málo náročná na polohu, půdy vyžaduje dostatečně zásobené živinami a vláhou. Má velmi kvalitní plody, vhodné pro přímý konzum i konzervářenské zpracování. Můžeme ji vysazovat ve všech oblastech i okrajových, především na

malých zahrádkách. Pro malou náročnost na stanoviště bude určitě žádanou odrůdou u drobných pěstitelů [19].

Obr. 35 Obilnaja (velkoplodý mylobalán). Foto Autor.

3.3.3.7 Hanita®

Německá poloraná pološvestka, zrající na ke konci srpna. Plody střední, protáhle vejčité, fialově modré, dobře odlučitelné od pecky. Šťavnaté, navinule sladké, aromatické, výborné. Vysoce cukernaté. Plodí brzy, pravidelně a hojně. Samosprašná. Universální použití - přímý konzum, sušení, mražení, zavařování, pálení. Právně chráněná odrůda ® [1].

Obr. 36 Hanita ®. Foto Autor.

3.3.3.8 Rumjanaja Zorka

Velkoplodý myrobalán, který se hodí i do nadmořské výšky 400 – 600 m.n.m. Pochází z Nikitské botanické zahrady (šlechtitel K. F. Kostina 1961). Je to kříženec myrobalánu Obilnaja x Pionýrka. Byl vyšlechtěn pro průmyslové výsadby. Hodí se i pro zahrádkáře. Zachovává si energický růst. Plodí velmi hodně a pravidelně koncem července až začátkem srpna. Plody mohou být konzumovány čerstvé nebo zavařit do džemů, šťáv a kompot i na buchtu. Odrůda vhodná i do středních i chráněných vyšších poloh [20].

Obr. 37 Rumjanaja Zorka. Foto Autor.

3.3.3.9 *Star of Hollywood*

Plodový červenolistý myrobalán vyšlechtěný v Anglii (1953). Pro svůj barevný list i růžově bílý květ se může využívat v okrasných výsadbách. Plody jsou však velké a sladce navinulé, velmi vhodné i ke konzumu.

Plodí od začátku července až do konce srpna, vhodné k přímému konzumu i na zavaření. Odrůda tolerantní šarce, velmi brzy a pravidelně plodící. Nenáročná na stanoviště [1].

Obr. 38 Star of Hollywood. Foto Autor.

3.3.3.10 *Čačanská Rodná*

Srbská středně raná švestka, zrající na přelomu srpna a září. Nejchutnější z Čačanských slivoní. Je středně tolerantní k šarce, pokud je strom postižen šarkou, choroba pak velmi málo zasahuje plody. Je i dostatečně odolná vůči mrazům i houbovým chorobám. Je samosprašná, s brzkou a vysokou plodností. Plody jsou středně velké, oválně vejčité, sladce navinulé, výborné chuti. Obsah cukrů je vysoký a na degustacích bývá řazena mezi nejchutnější. Pro přímý konzum, sušení, mražení, zavařování a výborná na pálení [1; 8].

Obr. 38 Čačanská rodná. Foto Autor.

3.3.4 Nové odrůdy višň

3.3.4.1 *Érdi Bötermö*

Višeň, která byla vyšlechtěna v Maďarsku. U nás povolena od roku 1991. Raná, zraje koncem června. Samosprašná. Velmi chutná, po vyzrání vhodná na přímý konzum, jinak běžně na zpracování na džemy, griotky, vína, sušení atd. Stopky se dobře oddělují od pecek, proto se dají dobře setřásat. Šťáva nevytéká. V plném květu je citlivější vůči mrazovému poškození. Netrpí houbovými chorobami [7].

Obr. 39 Érdi Bötermö. Foto Autor.

4 METODIKA

V práci byla použita metoda rešeršního šetření. Rešerše z (fr. recherche, hledání) je dokument, který obsahuje výpis nebo soupis hledaných informací ke konkrétnímu tématu. Hlavní funkcí rešerše je umožnění přijatelnější orientace a snadné dohledávání zdrojů, kde lze k danému tématu najít požadované informace. Jedná se tedy o praktický útvar, který je tak hojně využíván v mnoha lidských oblastech [10; 21].

5 VÝSLEDKY

Ve výsledcích jsou prezentovány analýzy výše uvedených odrůd a jejich možnosti využití pro budoucí drobné pěstitele a zahrádkáře.

5.1 Analýza jabloní

Z identifikovaných odrůd jablek, se v mikroregionu Bojkovsko současné době využívají v drtivé většině staré odrůdy. Jedním, z nejčastějších zástupců je například Jadernička Moravská. Je vhodná i do vyšších poloh, zdejší klimatické podmínky jsou pro ni více než příznivé, čemuž odpovídá i velká výnosnost plodů. Hodí se především na moštování. Lidé přebytky úrody vozí do Moštárny Hostětín, která je známá svým Biomoštem, což je taky jeden z ekonomických důvodů, proč je zrovna Jadernička, tak žádaná. Dále pak Strýmka, která se využívá nejčastěji k uskladnění. Nechává se do listopadu odležet a možno ji konzumovat od ledna do června. Velmi oblíbené je také Matčino jablko a Panenské. Tyhle odrůdy přichází jako první na náš stůl, tudíž jsou velmi oblíbená raná jablka.

Hlavní důvodem proč se lidi vracejí ke starým odrůdám, je hutnější dužina a větší cukernatost oproti moderním.

5.2 Analýza hrušní

U hrušní se také nejčastěji využívají staré odrůdy. Nejčastějšími odrůdami, které se zde pěstují, patří Máslovky. Odrůda je oblíbená pro její výbornou chuť a vysokou cukernatost. Co se týče klimatických podmínek, je nejvhodnější pro náš region Hardyho máslovka. Je výborná jak na přímý konzum, tak na výrobu pálenky stejně jako Williamsova.

5.3 Analýza slivoní

Naopak u slivoní, se ve starých odrūdách nedá pokračovat kvůli virové nemoci šarce, která k nám byla přinesena z Balkánu, aby se zamezilo jejímu šíření. Nesmí se prodávat ani ve školkách. Pokud se u nás nějaká stará odrůda v současnosti nově pěstuje, tak není původem z České Republiky. Používají se převážně moderní odrůdy, které jsou vyšlechtěny tak, aby na nich nebyla šarka téměř znát. Mají vysokou míru rezistence. Jediná dvě odrůdy, které mají úplnou rezistenci proti šarce, je odrůda Jojo ® a Top Taste ®. Vyznačují se i vysokou odolností na mrazy, což je pro naše podmínky velice v hodné. Plody napadené šarkou, mají podstatně horší chuť a malou cukernatost. Většina plodů opadáva v letních měsících, dlouho před sklizní, což zapříčiňuje nízkou podzimní úrodu a tak snižuje místní ekonomické výnosy z pěstitelských pálenic. Pokud si pěstitelé chtějí zachovat staré odrůdy a mají v sadě zdravé stromy, tak je množí tzv. odkopky. Jde o vegetativní rozmnožování.

5.4 Analýza třešní a višní

Nejpopulárnějšími starými odrūdami jsou rané třešně. Například třešeň Karešova, díky své ranosti uniká vrtuli třešňové – červivění. Dále pak sladkovišeň Královna Hortenzie, třešně Velká černá chrupka a Napoleonova. Nejčastěji se třešně a višně využívají na přímý konzum, na kompoty nebo pro domácí výrobu višňovky.

6 ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala identifikací a významem starých a moderních odrůd v drobném pěstitelství ovoce v lokalitě Bojkovsko. V teoretické části byly charakterizovány aspekty empirické – byla provedena analýza druhového složení a vyhodnocení zastoupených odrůd. Z výsledku vyplývá, že se z pohledu jabloní vrací staré odrůdy jako Jadernička moravská, Strýmka, Matčino a Panenské Jablko. Stejně je to tak u hrušní a třešní. U slivoní je to zase naopak, důsledkem šarky. Z výsledků také vyplývá, že v současné době je velice aktuální trend, k navracením se k starým odrůdám, zejména díky reakci na dopady klimatických změn, které se projevují v tomto regionu častějšími mrazy.

Hlavním důvodem proč se lidé vrací ke starým odrůdám, je široká chuťová a barevná škála, která u moderních odrůd chybí. Málo kdy se totiž setkáme u moderních odrůd s chutí kořeněnou či sladce navinulou. Takové odrůdy už se v dnešní době nešlechtí, proto je třeba zachovat jejich genetickou informaci pro další generace.

7 POUŽITÁ LITERATURA

7.1 Tištěné zdroje

- BOČEK, S.: *Extenzivní ovocnictví*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015. ISBN 978-80-7509-275-5.
- CIFRANIČ, P. a kol.: *Pomógia*. Bratislava, vyd. Příroda, 1978., 318s.
- SUCHÝ, F.: *Moravské ovoce: pojení o ovocných odrůdách doporučených ku pěstování v českých krajích markrabství moravského*. Brno: nákladem Českého odboru zemědělské rady pro Markrabství moravské, 1907.
- VLK, L.: *Pomologický klíč: praktická příručka k rychlému posuzování vlastností důležitých ovocných odrůd a k sestavování výběru ke speciálním účelům*. Zlín: A. Vaňura, 1947.
- KRIKLOVÁ, T.: *Inventarizace ovocných dřevin v extenzivních výsadbách vybraných katastrů CHKO Moravský kras*, 2013.
- Extenzivní ovocnářství - jádroviny: metodické pokyny*. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2002. ISBN 80-7157-617-4.
- Ovocné dřeviny jako součást dřevinných formací v kulturní zemědělské krajině I: sborník přednášek*. V Brně: MZLU, 2007. ISBN 978-80-7375-095-4.
- TETERA, V.: *Ovoce Bílých Karpat*. Veselí nad Moravou: Základní organizace ČSOP Bílé Karpaty, 2006. ISBN 80-903444-5-3.
- TETERA, V.: *Záchrana starých a krajových odrůd ovocných dřevin: metodická příručka pro evidenci a záchranu zanikajících odrůd ovocných dřevin*. Vyd. 2. Veselí nad Moravou: Český svaz ochránců přírody Bílé Karpaty, 2003. ISBN 80-903444-0-2.
- BARTONĚK, C.: *Poučení z historie ovocnářství na Valašsku*. In: Valašsko 7:51-57. Vsetín, 1958.
- DOMLUVIL, E.: *Valašskomeziříčský okres, II. místopis. Edice Vlastivěda Moravská*, Brno, 1914.
- VÁVRA, M.: *Vývoj ovocnicko-vinařského a zahradnického spolku moravského od roku 1816 do dneška*. In: Acta Univ. Agric., Ser. A.,18:733-751. Brno, 1970.
- SUKOP, M.: *Sedmdesát let zemědělské školy v Rožnově p. R.* In: Valašsko 11:63-65. Vsetín, 1968.

- TETERA, V.: *Jabloně na Valašsku*. Nitra: Vysoká škola poľnohospodárska, 1996. ISBN 80-7137-306-0.
- TVARŮŽEK, K.: *Ovocná školka, ovocný sad, zelinářská zahrada*. In: *Jubilejní výroční správa státní zimní rolnicko – lukařské školy v Rožnově p. R. za 50 let jejího trvání 1897 – 1947*. Rožnov p. R., 1947.
- Ovocné dřeviny jako součást dřevinných formací v kulturní zemědělské krajině III: sborník závěrečných prací frekventantů kurzu (2006)*. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2007. ISBN 978-80-7375-127-2.
- NESRSTA, D.: *Jádroviny: přes 160 barevných fotografií a popisů odrůd jádrovin*. Olomouc: Petr Baštan, 2011. ISBN 978-80-87091-17-3.
- VLK, R.: ed. *Staré krajové odrůdy ovocných dřevin: problematika a možnosti využití: metodická příručka*. Rožnov pod Radhoštěm: ZO ČSOP Salamandr, 2003.
- JETMAROVÁ, E.: *Extenzivní ovocné sady*. In: *Problematika zachování a ochrany starých či krajových ovocných dřevin a možnosti jejich navrácení do krajiny v rámci státního programu obnovy vesnice*. Sborník referátů, MZLU Brno, 1997, s. 34-35
- Vlk, R., Salaš, P.: *Ovocný strom jako historické zrcadlo života člověka a krajiny*, 2015, 49, 3, p. 137 – 144.

7.2 Internetové zdroje

- [1] <http://www.stareodrudy.org> [2017-02-10]
- [2] <http://www.skolka-stastny.cz> [2017-03-14]
- [3] <http://www.fytos.cz> [2017-04-10]
- [4] www.vsuo.cz/common/cms_files.../A15_Nove_odrudy_a_podnoze_jadrovina.pdf [2017-03-11]
- [5] <http://ovoce.hlucinsko.eu/4web/soubory/vzdelavaci-material-web.pdf> [2017-04-10]
- [6] <http://www.zahradnictvi-flos.cz/21070-malus-domestica-deliga-jablon-zimni.html> [2017-04-15]
- [7] <http://www.sempra.cz/odrudy/ovoce/popisy/jablone.htm> [2017-03-13]
- [8] <http://www.jukka.cz/jablon-gold-bohemia.htm> [2017-04-10]
- [9] <http://www.prodejstromku.cz/produkt/hana-jablon> [2017-04-10]
- [10] [https://cs.wikipedia.org/wiki/Bohemica_\(hru%C5%A1e%C5%88\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Bohemica_(hru%C5%A1e%C5%88)) [2017-04-10]
- [11] www.zzoja.cz [2017-04-10]
- [12] <http://www.uniplant.cz/hrusen-dita.htm> [2017-03-14]
- [13] <http://www.hruska-skolky.cz/prodejna-produkt/hrusen-vladka> [2017-04-10]
- [14] http://jirivyslouzil.cz/databaze_ovoce/vladka/ [2017-04-13]
- [15] <http://www.shop.zahradnictvolimbach.sk> [2017-03-13]
- [16] http://www.actahort.org/books/395/395_14.htm [2017-04-15]
- [17] <http://www.zahradnictvocaklov.sk/sli-stanley.html> [2017-04-10]
- [18] https://www.likerka.com/docs/odrudy_svestek.pdf [2017-03-23]
- [19] <http://www.jirivyslouzil.cz/ovoce/Plums/Obilnaja.html> [2017-03-25]
- [20] <https://eshop.rakytник.com/katalog/zbozi/ostatni-ovocne-rostliny/> [2017-04-10]
- [21] <http://cojeto.superia.cz/literatura/reserse.php> [2017-04-16]
- [22] <http://www.zapomenuodrudy.cz/jablone/matcino/> [2017-04-11]
- [23] <http://www.stare-odrudy.cz/odruda/jablon-boikovo.html> [2017-04-16]